

บันทึก

เรื่อง การถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา ๗

แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

โดยพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘

(กรณีบริษัทไทยออยล์ จำกัด)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๒๐๒/๕๔๖๕ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ลงมติให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายว่า บริษัทไทยออยล์ จำกัด จะเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เรือไทยและทำการค้าในน่านน้ำไทยตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ผู้แทนกระทรวงคมนาคม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวีและกรมเจ้าท่า) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานปลัดกระทรวง) และผู้แทนการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยแล้วเห็นว่า มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ บัญญัติคุณสมบัติของผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยไว้ดังนี้

“มาตรา ๗ ผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทย ซึ่งสามารถทำการค้าในน่านน้ำไทยตามความในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้ ถ้าเป็นบุคคลธรรมดาต้องมีสัญชาติไทย ถ้าเป็นนิติบุคคลต้องจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยและมีสำนักงานใหญ่อยู่ในราชอาณาจักรไทย

ถ้านิติบุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมีใช้รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

๑. ในกรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดต้องมีสัญชาติไทย

๒. ในกรณีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดซึ่งไม่จำกัดความรับผิดต้องมีสัญชาติไทย และทุนของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย

๓. ในกรณีที่เป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด กรรมการส่วนมากต้องมีสัญชาติไทย และไม่มีข้อบังคับอนุญาตให้ออกใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ และ

(ก) ทุนของบริษัทนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละสิบต้องเป็นของบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติไทย หรือ

(ข) ทุนของบริษัทนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละสิบต้องเป็นของนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และผู้ถือหุ้นและกรรมการทั้งหมดของนิติบุคคลนั้นเป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติไทย หรือ

(ค) ทุนของบริษัทนั้นทั้งหมดเป็นของนิติบุคคลซึ่งสามารถถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรานี้ได้ตั้งแต่สองนิติบุคคลขึ้นไป และจะมีทุนของบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติไทยรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้”

สำหรับกรณีบริษัทไทยออยล์ จำกัด ข้อเท็จจริงปรากฏว่า บริษัทนี้ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร กรรมการของบริษัทมี ๑๒ คน เป็นคนสัญชาติไทย ๑๑ คน สัญชาติเนเธอร์แลนด์ ๑ คน ข้อบังคับของบริษัทเกี่ยวกับการออกใบหุ้นระบุว่า ใบหุ้นของบริษัทจะออกให้เป็นชนิดระบุชื่อทั้งสิ้น^๑ บริษัทมีหุ้นทั้งหมด ๒๐๐,๐๐๐ หุ้น มีผู้ถือหุ้นดังนี้

๑. บริษัทเบต้าโฮลดิ้งส์ จำกัด	๑๕,๕๑๕ หุ้น
๒. บริษัทซาระมิงค์ จำกัด	๑,๐๐๐ หุ้น
๓. บริษัทสุทย์ จำกัด	๑,๖๐๐ หุ้น
๔. บริษัททวี จำกัด	๒,๐๐๐ หุ้น
๕. บริษัทเตลต้าพรอปเพอร์ตี้ จำกัด	๑๕,๔๙๖ หุ้น
๖. มูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสัมพันธ์	๒๐,๓๓๒ หุ้น
๗. สุริยทัยมูลนิธิ	๓๐๐ หุ้น
๘. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย	๙๘,๐๐๐ หุ้น
๙. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๔,๐๐๐ หุ้น
๑๐. บุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย ๑๓ ราย	๒,๑๔๙ หุ้น
๑๑. นิติบุคคลสัญชาติเนเธอร์แลนด์ (เซลล์)	๓๐,๑๐๗ หุ้น
๑๒. นิติบุคคลสัญชาติปานามา (คาลเท็กซ์)	๙,๕๐๑ หุ้น

บริษัทเบต้าโฮลดิ้งส์ จำกัด บริษัทซาระมิงค์ จำกัด บริษัทสุทย์ จำกัด และบริษัททวี จำกัด มีผู้ถือหุ้นและกรรมการทั้งหมดของบริษัทเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๕) เห็นว่า บริษัทไทยออยล์ จำกัด เป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย^๒ และมีสำนักงานใหญ่อยู่ในราชอาณาจักรไทยตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเรือไทยฯ และเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดซึ่งกรรมการส่วนมากมีสัญชาติไทยและไม่มีข้อบังคับอนุญาตให้ออกใบ

^๑ ข้อบังคับบริษัทไทยออยล์ จำกัด

ข้อ ๓ ใบหุ้นของบริษัทจะออกให้เป็นชนิดระบุชื่อทั้งสิ้น

^๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓. ปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือ ทุนของบริษัทไทยออยล์ จำกัด อยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ก) (ข) หรือ (ค) หรือไม่

๑) มาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ก) บัญญัติว่า ทุนของบริษัทที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย เนื่องจากบริษัทไทยออยล์ จำกัด มีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย ๑๓ ราย มีจำนวนหุ้น ๒,๑๔๙ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๗ ทุนของบริษัทไทยออยล์ จำกัด จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ก)

๒) มาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ก) บัญญัติว่า ทุนของบริษัทที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยนั้นทั้งหมดเป็นของนิติบุคคลซึ่งสามารถถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา ๓ ได้ตั้งแต่สองนิติบุคคลขึ้นไป และจะมีทุนของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทยรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากบริษัทไทยออยล์ จำกัด มีผู้ถือหุ้นเป็นนิติบุคคลซึ่งไม่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยอยู่ ๒ ราย คือนิติบุคคลสัญชาติเนเธอร์แลนด์ (เซลส์) และนิติบุคคลสัญชาติปานามา (คาลเท็กซ์) นิติบุคคลทั้ง ๒ รายดังกล่าวจึงไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทยฯ ได้เพราะไม่ใช่นิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ทุนของบริษัทไทยออยล์ จำกัดจึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓. (ค)

๓) มาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ข) บัญญัติว่า ทุนของบริษัทที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยนั้นไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบต้องเป็นของนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และผู้ถือหุ้นและกรรมการทั้งหมดของนิติบุคคลนั้นเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย เนื่องจากบริษัทไทยออยล์ จำกัด มีผู้ถือหุ้นเป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ๙ รายคือ

๑. บริษัทเบต้าโฮลดิ้งส์ จำกัด ^๓	๑๕,๕๑๕ หุ้น
๒. บริษัทซาระมิงค์ จำกัด ^๔	๑,๐๐๐ หุ้น
๓. บริษัทสุทัย จำกัด ^๕	๑,๖๐๐ หุ้น
๔. บริษัททวี จำกัด ^๖	๒,๐๐๐ หุ้น
๕. บริษัทเดลต้าพรอปเพอร์ตี้ จำกัด ^๗	๑๕,๔๙๖ หุ้น
๖. มูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสัมพันธ์ ^๘	๒๐,๓๓๒ หุ้น
๗. สุริโยทัยมูลนิธิ ^๙	๓๐๐ หุ้น
๘. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ^{๑๐}	๙๘,๐๐๐ หุ้น

^๓ นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๔ นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๕ นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๖ นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๗ นิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๘ นิติบุคคลประเภทมูลนิธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๙ นิติบุคคลประเภทมูลนิธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๙. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์^{๙๐} ๔,๐๐๐ หุ้น

จึงมีปัญหาคือจะต้องพิจารณาว่า นิติบุคคลทั้ง ๙ รายดังกล่าวซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ๕ ราย และนิติบุคคลประเภทอื่น ๔ ราย มีผู้ถือหุ้นและกรรมการทั้งหมดของนิติบุคคลเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทยหรือไม่ และจำนวนหุ้นที่นิติบุคคลดังกล่าวถือ มีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละสิบหรือไม่

สำหรับนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ๕ รายดังกล่าว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีเพียง ๔ รายที่มีผู้ถือหุ้นและกรรมการทั้งหมดของบริษัทเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย ได้แก่ บริษัทเบต้าโฮลดิ้งส์ จำกัด บริษัทธาระมิงค์ จำกัด บริษัทสุทัย จำกัด และบริษัททวิ จำกัด ส่วนนิติบุคคลประเภทอื่นอีก ๔ รายดังกล่าว ได้แก่ มูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสัมพันธ์มูลนิธิ มูลนิธิ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นั้น ย่อมไม่อาจนำหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่านิติบุคคลนั้นต้องมีผู้ถือหุ้นและกรรมการทั้งหมดของนิติบุคคลเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ข) มาใช้บังคับโดยตรงได้ เพราะนิติบุคคลประเภทอื่นทั้ง ๔ รายดังกล่าวไม่มีผู้ถือหุ้นดังเช่นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด การที่จะพิจารณาว่าทุนของมูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสัมพันธ์มูลนิธิ มูลนิธิ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ข) หรือไม่ จึงต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) เห็นว่า การที่มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทยฯ ได้บัญญัติคุณสมบัติของผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยไว้ค่อนข้างเคร่งครัดก็เนื่องจากมีความมุ่งหมายที่จะให้กรรมสิทธิ์ของเรือซึ่งจดทะเบียนเป็นเรือไทยนั้นเป็นของผู้มีสัญชาติไทย กรณีของมูลนิธิเพื่อการศึกษา และประชาสัมพันธ์และมูลนิธิ มูลนิธิ นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า มูลนิธิทั้งสองมูลนิธิดังกล่าวเป็นนิติบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย มีคณะกรรมการดำเนินงานของมูลนิธิทั้งหมดเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย สำหรับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเป็นกิจการของรัฐและสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นสำนักงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาและจัดหาผลประโยชน์ในทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่าทุนของมูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสัมพันธ์มูลนิธิ มูลนิธิ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และ

^{๙๐} นิติบุคคลตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๕ ให้จัดตั้งการปิโตรเลียมขึ้นเรียกว่า “การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “ปตท.” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ในการประกอบและส่งเสริมธุรกิจปิโตรเลียม รวมถึงการดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับการประกอบธุรกิจปิโตรเลียมเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศโดยคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐและประชาชน

^{๙๑} นิติบุคคลตามมาตรา ๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๙๑

มาตรา ๔ ทวิ ให้ตั้งสำนักงานขึ้นสำนักงานหนึ่งเรียกว่า “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” มีหน้าที่ปฏิบัติการตามความในมาตรา ๕ วรรคสอง

ให้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นนิติบุคคล

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(๘) และเมื่อได้รวมจำนวนหุ้นของนิติบุคคลทั้ง ๘ ราย คือ บริษัทเบต้าโฮลดิ้งส์ จำกัด (๑๕,๕๑๕ หุ้น) บริษัทธาระมิงค์ จำกัด (๑,๐๐๐ หุ้น) บริษัทสุทัย จำกัด (๑,๖๐๐ หุ้น) บริษัททวี จำกัด (๒,๐๐๐ หุ้น) มูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสงเคราะห์ (๒๐,๓๓๒ หุ้น) สิริโยทัยมูลนิธิ (๓๐๐ หุ้น) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (๙๘,๐๐๐ หุ้น) และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (๔,๐๐๐ หุ้น) เข้าด้วยกันแล้ว มีจำนวนหุ้นทั้งหมด ๑๔๒,๗๔๗ หุ้น คิดได้เป็นร้อยละ ๗๑.๓๗ ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๗ วรรคสอง ๓.(ข)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๕) จึงเห็นว่า บริษัทไทยออยล์ จำกัด เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ๓.(ข) แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ ส่วนการที่บริษัทไทยออยล์ จำกัด จะทำการค้าในน่านน้ำไทยตามพระราชบัญญัติเรือไทย ฯ ได้หรือไม่ นั้นโดยที่ข้อ ๓ (๔) ของหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท ฯ ตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ได้ระบุวัตถุประสงค์ของบริษัท ฯ มีข้อความว่า “เพื่อประกอบกิจการอื่น ๆ บรรดาที่มีมาในทางการค้าของบริษัท ซึ่งเป็นการเกี่ยวข้องหรือสืบเนื่องจากกิจการค้าของบริษัทดังกล่าวข้างต้นนี้ และซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้บรรลุซึ่งผลสำเร็จแห่งการประกอบการค้าของบริษัทดังกล่าวข้างต้นนี้ เช่น ประกอบการเจาะหาน้ำมันดิบภายในประเทศ ประกอบการขนส่งทางน้ำเพื่อบรรทุกน้ำมันดิบที่จะต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ประกอบการขนส่งทางบกเพื่อบรรทุกน้ำมันที่กลั่นแล้วส่งจำหน่ายยังลูกค้า เป็นต้น” ดังนั้น การที่บริษัทไทยออยล์ จำกัด จะทำการค้าในน่านน้ำไทย จึงน่าจะไม่มีอยู่ในขอบเขตของวัตถุประสงค์ดังกล่าว

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๓๑